

Az új Nemzeti Színház az új városközpontban

Miért kell lebontani • Hol épüljön az új • 56 év albertben

A Nemzeti Színház lebontásának híre váratlanul érte a budapestieket. Nyomban akadtak, akik tiltakoztak ellene, mások a lebontás feltételül egy új színház helyének kijelölését tartották. Mielőtt a két tábor véleményét mérlegelnék, az előzményeket kell tisztázni.

A Nemzeti Játékszín története

A mai Múzeum körút és a Rákóczi út sarkán 1837 augusztusában nyílt meg a *Nemzeti Játékszín*, amely három évvel később kapta a Nemzeti Színház nevet. A város szélén, a Hatvani kapun túl, a Grassalkovich herceg adományozta telken emelték a színházat. *Sietve összeeskábált épület volt; tervezőjét sem ismerjük. Földváry Gábor, Pest vármegye alispánja erőltette, hogy a Grassalkovich-telken épüljön a színház, míg Széchenyi István amellet érvelt, hogy azt a majdani Lánchíd mellett, a mai Roosevelt téren kellene megépíteni.*

A Nemzeti Színházról szóló feljegyzések második fejezete: *a Népszínház megépítése.* Ezt a színházat 1875-ben építették zenés darabok előadására, ugyancsak a külvárosban, de akkor a város széle már a mai Nagykörútnál volt. Az utcát, amely az új színházról indult, Népszínház utcának neveztek el, *s ez a neve ma is.* Akkor még a Nagykörút mentén egy-egy nagyobb bérház emelkedett csak, s a színház hátat is fordított a későbbi Körútnak.

A harmadik fejezet: *a régi Nemzeti Színház lebontása.* A századforduló után a főváros mérnökei megállapították, hogy a színház életveszélyes, a gerendák korhadtak, s mivel körülépítették, fokozott a tűzveszély is. A színházat bezárták, társulatát átköltöztették a Népszínház épületébe — ideiglenesen. 1913 októberében megkezdték a régi színház bontását.

A Nemzeti Színház társulata tehát *56 év óta albertő, saját színházépülete nincs.* Most pedig azt az épületet is le kell bontani, amelyben vendégeskedik.

Az elavult Népszínház

Valóban: *kell?* Vizsgáljuk meg a nagy izgalmat keltező bejelentést. A színház lebontása mellett két érvet hallottunk: megnehezíti a Körút és Rákóczi út keresztezését két szintű átépítését, és megdrágítja a földalatti állomásnak építkezését. Mindkét érv helytálló. Az építkezés, a nagy földtömegek megmozgatása megbolygatja a talajt a színház alatt. Emiatt — szerény becslés szerint — a színház alapfalainak megerősítése *legalább 20 000 000 forintba kerülne.* Megéri?

Az új kérdésre a városrendező szakemberek egyöntetű válasza: *nem!* Erveleltük az, hogy az épület rozoga, söt, veszélyes, olyannyira, hogy még a kétszintű út keresztezés és a földalatti állomásának építése nélkül is szükség lenne az alapfalak megerősítésére. De vajon miért áldozzanak erre nagy összeget? Műemlék? Egyáltalán *nem az.* Dekoratív épület? Korántsem, sőt, hátránya az is, hogy hátát mutatja a Nagykörútnak. Avultsága nem is a legnagyobb hiba, de az már igen, hogy *rossz az akusztikája.*

A szakemberek ilyen érvelésével nehéz lenne vitába szállni. Akármennyire is fájdalmas, *a színház épülete megérett a lebontásra.* Arra azonban feltétlenül vigyázni kell, hogy felszabaduló helyét *ne építsék be!* Gondoljanak a jövőre, a személyautók növekvő számára. Épp ezért, legyen a helyén autóparkoló.

Válaszra vár az a tábor is, amelyik egy új Nemzeti Színház helyének kijelölését sürgeti. Nos: az illetékesek

Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Szerző:	Pásztor György		
Cím:	Az új Nemzeti Színház az új városközpontban.		
Forrás:	Söt. Szilaps		
(Hely)	1964. márc. 8.	(Köt. v. füz.)	(Oldal)
Tárgy	792	Hely	Nemzeti Színház
Idő	"1964"	Személy	
Helyszám			
OSZTALYVÓZÁS			

ezzel a nehéz kérdéssel már évek óta foglalkoznak.

A városrendező szakemberek azt hangoztatják, hogy elsősorban a közlekedés, az autóparkírozás szempontjai határozhatják meg az új színház helyét.

Belváros? *Túlzsúfolt.* Naponta 106 000 ember munkahelye. Néhány év múlva a belvárosi utcák egy részében meg kell tiltani a járművek áthaladását, ezeket parkírozóutcákká jelölik ki. Épp ezért ellenzik Széchenyi régi tervét: a Nemzetit építsék a Lánchíd közelébe. A számba jöhető üres telkek száma kevés. A Magyar Tudományos Akadémiával szemben az Akadémia könyvtárát akarják felépíteni. Ezen az elhatározáson ugyan még lehetne változtatni, de *a telkek kicsi, azon modern — esetleg úgynevezett körgyűrűs — színház, diszletraktárral, nem férne el.* A Duna-part? Az egykori Ritz Szálló telke is kicsi, a Hungáriáé esetleg megfelelne, de parkírozási lehetőség egyik helyen sincs.

Nemzeti kulturpark

A közlekedési problémák előtérbe kerülése ráirányítja a figyelmet a Dózsa György útra. A város természetes növekedése következtében *a Dózsa György út a jövő Budapestjének földrajzi közepe lesz.* Mögötte a Hungária körút, amelyet modern gyorsforgalmi főútvonallá építenek át. Keresztezésmentes, kétszintes út lesz, a gyorsvillamos a lábakra állított autótút alatt halad. Az új Hungária út nemcsak a lakótelepeket köti össze egymással, hanem lehetővé teszi a külső kerületek lakóinak is, hogy a város centrumát gyorsan ériék el. A Dózsa György út a jövő Budapestjének természetes centruma: *ideális hely a Nemzeti Színház számára.* S itt megoldható az autók parkírozása is.

A Dózsa György út egyéb szempontból is alkalmas az új Nemzeti helyül. Amikor a Budapesti Nemzetközi Vásár elköltözik a Ligetből, felszabadul annak területe is, de nem beépítésre, hanem *nemzeti kulturpark céljára.* A kulturpark szerves része lesz majd — a Nemzeti Színházon kívül — a Műcsarnok, a Szépművészeti Múzeum, a Mezőgazdasági Múzeum, az újjáépülő Közlekedési Múzeum, az építők kultúrháza, és majdan az Ajtósi Dürer sor és a Dózsa György út sarkán az ifjúság nemzetközi palotája.

A Nemzeti Színház meg-

építéséről 56 év óta nem tudtak dönteni. Most, hogy a főváros fejlődése halaszthatatlanná teszi a régi Nép-színház lebontását, a több mint félszáz éves kérdés — hol épüljön fel az új Nemzeti Színház? — megérett.

Pakots György